

Tasavallan presidentti Sauli Niinistön tervehdys Kaatuneitten Omaisten Liiton 70-vuotisjuhlassa 17.5.2015

Puolustusvoimien ylipäällikkö, sotamarsalkka Mannerheim määräsi vuonna 1940, että toukokuun kolmatta sunnuntaita vietetään sodassa kaatuneiden sankarivainajien, sekä myös kaikkien vuonna 1918 vakaumuksensa puolesta henkensä uhranneitten yhteisenä uskonnollisena muistopäivänä. Tänäpä me kunnioitamme myös suomalaisia sotilaita, jotka ovat kaatuneet rauhanturva- ja kriisinhallintatehtävissä.

Keväällä tuli kuluneeksi 70 vuotta sotiemme päättymisestä. Talvisota, jatkosota ja Lapin sota jättivät jäljen jokaiseen suomalaiseen perhekuntaan, kylään ja kaupunkiin. Suurimman hinnan isänmaan puolesta ja tulevien sukupolvien vapaudesta kantoivat sotakentillä elämänsä uhranneet. Heidän muistokseen on jälleen tänään syvää kunnioitusta tuntien laskettu seppeleet sankarihaudoille kautta maan. Suomen kansa ei heitä koskaan unohda.

Vapautemme hinta oli kallis ja sitä hintaa maksoi koko kansa. Rintamalla pysyvästi vammautuneet saivat mukaansa sodan merkin kannettavaksi koko elämäksi, eikä sitä millään heille voi takaisin korvata. Myös naiset, lapset ja vanhukset elivät jokaisen sodan hetken kamppailien isänmaansa ja selviytymisensä puolesta.

Seitsemän vuosikymmenen jälkeen käymme keskustelua siitä, mitä sota merkitsi yksittäiselle, tavalliselle ihmiselle, ja miten sodan jäljet siirtyivät seuraaville sukupolville. Sodan kulkuun, taistelutapahtumiin ja rintamien liikkeisiin tulee kokonaan uusi ulottuvuus, kun sotaoppien ohella katsoo niitä kaiken tuon nähneen tavallisen ihmisen silmin.

* * *

Suomessa on perheitä, joissa yksikään sen miehistä ei sotaan lähdettyä koskaan enää palannut. Kuolema oli läsnä kaikkialla ja se nosti pelkoa, milloin kohtalo toisi sen omalle kohdalle. Kirjeen tuloon varauduttiin, pappia tähyttiin pihapiiriin saapuvaksi. Suruviesti on tänään samanlainen kuin sotavuosinakin. Se koskettaa monia ja haavoittaa samalla kaikkia. Suruviestillä on omat uhrinsa; äidit ja isät, puoliset ja lapset, isovanhemmat, siskot ja veljet, ystävät.

Ihmisen on vaikeaa puhua kuolemasta ja läheisen menetyksestä. Sodan aikana monessa perheessä elettiin hiljaisuutta vielä pitkään sodan päättymisen jälkeenkin. Työ ja uupumus vain veivät eteenpäin niin, ettei pysähtymiseen tai puhumiseen sitten ollut löytyvinään aikaa. Sota hajotti jokaista perhettä ja se jäi pitkänä varjona vierelle kulkemaan. Oli epävarmuutta ja turvattomuutta, oli paljon tuskaa tulevan tiellä. Kokemusten jakaminen olisi varmaan tuonut helpotusta, mutta paljon on vielä tänäänkin kertomatta ja paljon jäi ikuisesti ja kokonaan kuulematta.

Surusta, huolesta ja väsymyksestä huolimatta kotona oli tartuttava sotaan lähteneiltä jääneisiin töihin ja opeteltava uusia taitoja ja selviytymistä. Nuoret sotelesket kantoivat yksin vastuun perheestään ja vaikka moni oli uupumisasteessa, ei elämästä valitettu. Sankarihaudoissa lepäävien rinnalla kun ei omasta kohtalosta pidetty sopivana murhetta näyttää. Apua sai läheisiltä ja valtiovaltalta, ja kaatuneen aseveljet saattoivat rakentaa uuden tuvanikin menetetyn tilalle. Mutta kaiken yhteisöllisyydenkin hetkellä leski jäi usein ajatustensa kanssa yksin.

Lapset kärsivät sodasta enemmän, vieläkin enemmän, kuin aikuiset. Lapsille sota merkitsi sekasortoa ja turvattomuutta, se saattoi olla eroa vanhemmista, kodin menettämistä ja kuoleman kohtaamista. Mutta toisaalta ei ole myöskään lapsen luovuudella ja kekseliäisyydellä rajoja, kun hän kehittää selviytymiskeinojaan. Sota kasvatti sen ajan lapset työteliäiksi ja kurinalaisiksi.

Ei heidän peräänsä paljoa ennätetty katsottu, itsenäisestä olemisesta tuli hyve, sillä kukin pärjää, ajateltiin. Lapset puolestaan tunsivat vaikenneiden aikuisten sotataakan ja ottivat sen sitten pikku hiljaa itselleen kannettavakseen. Tämä sittemmin kannattelijasukupolveksi nimetty on vielä tänään joukossamme ja heidän hiljaisia tekojaan on meidän kiittäminen hyvinvointimme luomisesta.

Sota jätti Suomeen yli 50 000 lasta orvoksi. Heidän ikävälleen ei löydy mittaa ja muisto isästä tai äidistä - tai heistä molemmista - on aarteista kallein. Sen vaalimisessa voimaa antavat valokuvat ja rintamalta tullut posti sekä uudelleen kerrotut tarinat. Sota saattoi viedä isän ennen ensikohtaamistakin, mutta isän tunteesta tuli tuttu kuitenkin. Sotaorpojen elämästä ei useinkaan hankaluutta puuttunut, oli kiusaamista ja yksinäisyyttä. Yksi arvokkaimmista vapaaehtoistoiminnan muodoista on tuolloin perustettu sotakummitoiminta, johon onneksi niin moni osallistui sekä Suomessa että myös ulkomailtakin käsin.

Suomen sankarihautoilla on taas tänään monta vierailijaa. Hetki hautakiven äärellä on meille jokaiselle henkilökohtainen, mutta sodassa kaatuneiden muiston vaaliminen on meille myös kansallinen kunniatehtävä. Siksi se, että Suomi toi puolestaan kaatuneet lepoon kotiseudun sankarihautaan on ollut tärkeää omaisten lisäksi myös koko kansakunnan yhteisen historian ymmärtämiselle ja arvostamiselle. Tätä kunniatyötä jatketaan edelleen. Läheisen kotiinpaluu vielä vuosikymmentenkin jälkeen tuo omaisille kaivatun lohdun ja selvyuden.

Suomalaiset juhlistavat itsenäisyyttä usein hyvin vakavahenkisesti, onhan sen hintaa maksettu kovalla henkilökohtaisella korolla. Meillä kaikilla on kuitenkin syytä iloon ja ylpeyteen siitä, mitä olemme yhdessä saaneet aikaan. Kahden vuoden kuluttua Suomi täyttää sata vuotta ja olemme tehneet sen, mitä kulloinkin on tarvittu isänmaamme rakentamiseksi. Olemme yhdessä tehneet Suomesta yhden maailman menestyneimmistä maista, jossa on hyvä elää.

Vietämme tänään myös Kaatuneitten Omaisten Liiton 70-vuotisjuhlaa. Vuosikymmenten ajan tekemänne työ on korvaamatonta ja se on antanut arvokasta apua arjessa jaksamiseen. Yksi liiton viimeaikaisista suurista saavutuksista on se, että vuonna 2014 Suomessa on vihdoinkin otettu käyttöön myös sotaorpotunnus. Haluan lämpimästi onnitella liittoa ja kiittää tekemästänne arvokkaasta työstä.

Olkoon sanomanne tänään ja aina; me muistamme, me kunnioitamme ja me kiitämme!

<http://www.presidentti.fi/public/default.aspx?contentid=326988>